

พิศกะเทยหลากหลาย ผ่านทิวทัศน์: การสื่อสารความเป็นกะเทยในรายการโทรทัศน์ ยุคดิจิทัลไทย¹

เอกชัย แสงโสภา² อรวรรณ ศิริสวัสดิ์ อภิษยกุล³ และวัชรพล พุทธรักษา⁴

บทคัดย่อ

บทความนี้นำเสนอแง่มุมการศึกษาการสื่อสารความเป็นกะเทยในรายการโทรทัศน์หลากหลายประเภท ทั้งจากรายการที่มีเนื้อหาประเภทสาระจริงจังและรายการที่มีเนื้อหาประเภทบันเทิง เนื้อหาของบทความนำเสนอการวิเคราะห์ต่อบทผ่านรายการที่กะเทยมีบทบาทนำเสนอเนื้อหาหลัก และอภิปรายด้วยแนวคิดเรื่องฮาบิทัส ทุน และวงการ ของ Pierre Bourdieu ทั้งนี้ ผลการศึกษาพบว่า กะเทยสื่อสาร “ความเป็นกะเทย” ด้วยสองความหมายหลัก ได้แก่ เห็นพ้องยินยอมด้วยการผลิตซ้ำ และขัดแย้งต่อรองด้วยการสร้างความหมายใหม่ และจากการแบ่งประเภทรายการโทรทัศน์ออกเป็นสองส่วนคือ ส่วนจริงจังและส่วนบันเทิง ผลการศึกษายังพบอีกว่า ประเภทของรายการมีนัยสำคัญต่อการสร้างความหมายของกะเทย กล่าวคือ ความหมายของกะเทยที่โน้มเอียงไปทางเห็นพ้องยินยอมมักปรากฏในรายการประเภทบันเทิง ขณะที่ความหมายของกะเทยที่โน้มเอียงไปทางขัดแย้งต่อรองมักปรากฏในรายการประเภทจริงจัง เมื่อ

^{*} วันที่รับบทความ 13 มกราคม 2562; วันที่แก้ไขบทความ 7 กุมภาพันธ์ 2562; วันที่ตอบรับบทความ 2 มีนาคม 2562.

¹ บทความนี้เป็นผลผลิตหนึ่งจากระหว่างทางของการวิเคราะห์เนื้อหาในวิทยานิพนธ์ เรื่อง การสื่อสารต่อผู้ต่อรองความเป็นกะเทยผ่านรายการโทรทัศน์ที่มีการนำเสนอบนยูทูปในยุคดิจิทัล ตามหลักสูตรปริญาเอก สาขาการสื่อสาร คณะบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์ และการสื่อสาร มหาวิทยาลัยนเรศวร.

² นิสิตปริญญาเอก สาขาการสื่อสาร คณะบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์ และการสื่อสาร มหาวิทยาลัยนเรศวร.

³ อาจารย์ ดร. ประจักษ์วิชานีเทศศาสตร์ คณะบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์ และการสื่อสาร มหาวิทยาลัยนเรศวร.

⁴ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจักษ์วิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.

ข้อค้นพบมาอธิบายด้วยแนวคิดฮาบิทัส ทุน และวงการ พบว่า วงการโทรทัศน์คือพื้นที่แห่งการต่อสู้ช่วงชิงความหมายเป็นพื้นที่เชิงโครงสร้างที่มี “ทุน” เป็นทั้งเหตุและผลแห่งการช่วงชิง นั่นคือ “ทุน” เป็นปัจจัยให้กะเทยได้**แลกเปลี่ยนและปรับเปลี่ยนทุน**ด้วยกลยุทธ์หลากหลาย เช่น แลกเปลี่ยนทุนที่รวมอยู่ในฮาบิทัส (embody capital) ให้เป็นทุนทางสังคม และทุนเศรษฐกิจ กะเทยที่สามารถครอบครองสิ่งสมทุน และยึดครองพื้นที่ในการกระจายทุนได้มากกว่า จะมีโอกาสกำหนดฮาบิทัสระดับปัจเจกให้กลายเป็นฮาบิทัสระดับชนชั้นและสังคมได้มากกว่านั่นเอง

คำสำคัญ: การสื่อสารความเป็นกะเทย Pierre Bourdieu โทรทัศน์ยุคดิจิทัล
ฮาบิทัส ทุน วงการ

Looking Toward Multi-Shade Kathoey on Digital TV: Communication and Kathoey-ness on Various TV Programs in Digital Age

Ekkachai Sangsoda, Orawan Sirisawat Apichayakul and
Watcharabon Buddharaksa

Abstract

This article presented aspects of Kathoey-ness communication studies on a variety of television programs both programs with serious content and entertaining content. The content showed the role analysis through the program which Kathoey plays a key role and discussed the content with the concepts of habitus, capital, and field of Pierre Bourdieu. The findings revealed that Kathoey communicates Kathoey-ness with two main meanings, such as consensus by reproducing and conflict by creating a new meaning. According to the 2 parts of television program classification: serious part and entertaining part, the results indicate that the type of program is significant for creating the meaning of Kathoey. That is the meaning of Kathoey tending to be conspicuous is always found in the entertaining programs while the meaning of Kathoey tending to be controversial is always found in the serious programs. When discussing the findings with the concepts of habitus, capital and circle, it was found that the television circle was a struggling area, meaning as a structured area with “capital” as both a cause and a result of the conflict. That is, “capital” is a factor for Kathoey to exchange and covert through various strategies, such as embody capital is converted into social and

economic capital. The Kathoey who is able to accumulate capital and occupies much more spaces of capital distribution will have much more likely chances to define individual habitus class or taste and society.

Keywords: Kathoey-ness communication, Pierre Bourdieu, television in the digital age, habitus, capital, field

บทนำ

บทความนี้อธิบายปรากฏการณ์การสื่อสารความเป็นกะเทยในพื้นที่สื่อโทรทัศน์ยุคดิจิทัล ด้วยการหยิบยืมแนวคิดเรื่องฮาบิทัส (habitus) ทุน (capital) และวงการ (field) ของ Pierre Bourdieu มาวิเคราะห์การสื่อสารความเป็นกะเทยที่ปรากฏในวงการสื่อ เหนือเช่นรายการโทรทัศน์ในยุคดิจิทัลของไทย โดยเป็นการวิเคราะห์รูปแบบ เนื้อหา และวิธีการในการต่อสู้ต่อรองความหมายของ “ความเป็นกะเทย” ผ่านการวิเคราะห์ด้วยทฤษฎารายการประเภทต่างๆ

“วงการโทรทัศน์ไทย” ช่วงครึ่งทศวรรษที่ผ่านมาโดยประมาณ พบว่ารายการประเภทละคร และรายการที่มีเนื้อหาหลักหรือบางช่วงตอนที่เกี่ยวข้องกับกะเทยนั้น มีการนำเสนอภาพความเป็นกะเทยที่เปลี่ยนแปลงและแตกต่างออกไปจากเดิม กล่าวคือ หลังปี พ.ศ. 2556⁵ ละครโทรทัศน์เริ่มมีตัวละครนำแสดงเป็นกะเทยมากขึ้น และสวมบทบาทที่หลากหลายมากขึ้น เช่น ตัวพระ ตัวนาง ตัวร้าย ซึ่งถือว่าเป็นบทนำ โดยตัวละครนำในเรื่องเหล่านี้ถูกสร้างให้แสดงบทบาทความรัก เช่นเดียวกับพระนางที่เป็นรักแบบชายหญิงทั่วไป ซึ่งไม่ได้มีเพียงแค่ภาพกริ๊ดกราด กริ๊ดกราย หรือการแต่งกายเลียนแบบผู้หญิงอย่างที่เคยพบในละครโทรทัศน์

⁵ ก่อนปี 2556 ยังไม่พบละครโทรทัศน์ที่เน้นนำเสนอเนื้อหาความรักของกะเทย และยังไม่มิตัวละครนำสวมบทบาทเป็นกะเทย ซึ่งที่ผ่านมามีเพียงภาพกะเทยในบทบาทอื่นๆ เช่น ตัวตลก ตัวประกอบ โรคจิต ฯลฯ ซึ่งไม่ใช่บทนำในเรื่อง อนึ่ง หลังปี 2556 ถือเป็นยุคดิจิทัลของโทรทัศน์ไทย ตามประกาศของคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) ซึ่งมีนัยของการเปิดกว้างของผู้ถือครองสื่อ และประเภทเนื้อหารายการที่ไม่จำกัด เป็นผลให้กะเทยไปปรากฏในรายการที่ความหลากหลายของประเภทเนื้อหามากขึ้น.